

Transkribering er et tilbud til deg som av ulike grunner ikke kan lytte til podcasten. Denne transkriberingen er gjort ved hjelp av kunstig intelligens. Tekstbaserte alternativ til lyd sikrer at alle får tilgang til samme informasjon og er en viktig del av arbeidet med å fremme universell utforming.

## Utskrift av lydfil om habilitet

Siv

Velkommen tilbake til podcasten. Her er Siv Storbekk. og Martin Skramstad og vi skal i dag snakke om habilitet, og jeg har sett på de her habilitetsreglene du har forklart de til meg, og jeg synes egentlig dette virker ganske enkelt likevel. Så hører jeg og skjønner at det er noe som skaper mye diskusjon som det er mange spørsmål om. Kan du fortelle meg hvorfor det eller hva er det som skaper problemer?

Martin

Jeg er helt enig med deg. Sann som reglene står i forvaltningsloven - for det er jo egentlig to ting her. Det ene er forvaltningslovens bestemmelser. Paragraf 6 er, liksom det er det hovedgrepet, og så er det en liten parentes i kommuneloven. Den skal vi komme litt tilbake til, men paragraf 6, så er dette her med at du er i slekt med har vært gift med, gift med eller leder i en forening. Eller leder i et styre. Det er jo ganske enkelt å skjønne hvem du har vært gift med og hvem du har ikke har vært gift med, hvem som er mor og far din og så videre .hvor langt dette går ut til siden, for det går jo bare så langt som til søsken, hvis det er søskenbarn, så er du ikke inhabi. Men det er et annet begrep i forvaltningsloven, "like så er du ugild når særegne forhold er grunnlag for å svekke tilliten til deg". Og da får du en sann vurderingssak. For alle klarer å Telle mange søsken de har og mor og far. Men når du kommer til den her vurderings saken, at du skal ta avgjørelsen for noen som kanskje står deg nær eller som for noen andre som, tror står deg nær. Og jeg pleier å si det ofte at hvis du gjør denne beslutningen, for det er noen du kjenner, eller noen du står nær. Du gjør den for at de skal få vilja si, i stedet for at du gjør det som er riktig for kommunen - da bør du rekke opp ei hånd og tenke deg om: Gjør jeg dette her fordi jeg kjenner noen og jeg synes at dem skal få lov til å bygge en garasje Eller de skal få lov til å gjøre andre ting. Eller gjør du det, for dette her er det mest riktige for kommunen. Den vurderingen er liksom den vurderingen som ligger i dette siste avsnittet i forvaltningsloven.

Siv

Man kan kanskje være vanskelig å avgjøre. Hva tenker jeg hva som er best for? Eller for det kan jo være sammenfallende.

Martin

Ja det kan være sammenfallende, men det er ikke. veldig vanskelig å avgjøre. det viktigste du gjør når du lurer på om er habil eller ikke er at du spør om det.

Siv

Martin

Vi trenger ikke altså kunne være jurister for å diskutere dette her. Administrasjonen har flinke folk som kan hjelpe til å gjøre den dere rent juridiske avgjørelsen å komme med et godt. Råd, men det du må gjøre som folkevalgt er at du må rekke opp hånden og si ifra. Kanskje helst sende inn på forhånd til ordføreren og si at i denne saken her så tror jeg jammen at jeg er så nærstående, eller det er noen andre elementer her som gjør at jeg kan være inhabil det bør vi diskutere, og da kan administrasjonen få den informasjonen. i fra deg Så kan de få Utrede dette her fram til møte, og så er det møte som avgjør det.

Siv

Men hva er inntrykket ditt? Er folkevalgt i norske kommuner gode nok til å melde fra og si at jeg tror jeg kan være inhabil eller ønsker å få min habilitet vurdert?

Martin

Ja, jeg synes at det er veldig få politikere som gjør avgjørelser som de selv er til gode for seg selv. Det er det er det generelle, tenker jeg, men det er nok i noen kommuner der om kjempe på dette her litt. Sent altså underveis nesten underveis i behandlingen av saken som lurte på oi, ja, hva visst litt nære ikke det at det var. Dette er det. Men det disse rene matematiske reglene, men dette her med at er det andre grunner særegne grunner til å svekke tilliten. Der er det nok noen som kommer på det litt sent i diskusjonen eller på vei inn i kommunestyret med at så da er kunsten det altså når man leser om saken tenke gjennom. Er det noen grunn til å stille spørsmål med min habilitet i den saken her det er. Du og og være inhabil er jo ikke noen sykdom. Det er jo være måte, og så rydde på slik at lite du skal få all kjeften når du kommer ut at du har vært med å tatt beslutninger på dine egne eller andres egne fordeler ikke kommunen.

Siv

Men hvis jeg nå har vært med og gjort noen vedtak i en sak, og det blir du husker etterpå at du var inhabil er da vedtaket ugyldig?

Martin

Ja, det er ikke så veldig enkelt å si. Statsforvalteren, eller departementet kan omgjøre det, men det skjer veldig sjeldent. Hvis det er sånn 12-13 vedtak liksom én stemmes overvekt, så kan kommunestyret få beskjed om at de måtte ta saken opp igjen,, men i saker der kommunestyret er enstemmig eller har gjort, valg som som flesteparten i kommunestyret enig i, så vil ikke din stemme ha noen betydning. Men i verste fall kan du komme i situasjoner der kommunen kan bli erstatningsansvarlig. Hvis dere har gjort et vedtak om at du ikke får lov til å Bygge ut et stort industriområde. Eksempelvis og du er uenig med behandlingen der, og det var 12-13 i kommunestyret. Og du har egentlig noen bindinger til en av sidene som gjorde at det ble sånn eller sånn. Du må være litt nøye på det der alvorlig tema egentlig. Men det viktigste er at du stiller spørsmålet er jeg habil eller ikke? Er du i tvil så må du rekke opp hånda og spørre

Siv

Men hva hvis jeg tenker da at noen andre i kommunestyret? Er nødt til å være inhabil i denne saken, og vedkommende da ikke gjør som du sier. Og rekke opp hånda og sier ifra - er det noe man skal gjøre da?

Martin

Da er det forskjell på teori og praksis! For det er jo slik at i kommuneloven, så står det at du er selv ansvarlig for å vurdere din habilitet. Det er du selv som skal rekke opp hånden og si at jeg lurte på om jeg er habil eller ikke. Det er ikke slik at de andre må gå rundt og tenke på hvem andre er det som kan være inhabil i denne saken. Men der er jo der vi prøver å få til en annen praksis. Vi vil lage et klima i kommunestyret som er slik at vi kan minne hverandre på dette her, eller vi kan tørre å stille spørsmål, for det kan være litt vanskelig, og det kan være litt ømtålig tema. Det kan være noe spenninger i kommunestyret, men hvis vi klarer å stille disse spørsmålene eller klarer å lage dette gode miljøet i kommunestyret. Så gjør vi det ufarlig å stille spørsmålet. At jeg peker på deg, var ikke det riktige. Storbekkt at du hadde noen aksjer i dette selskapet, eller at du hadde en eiendom rundt denne svingen som du kanskje hadde solgt, eller som du kanskje vurderte og selge eller du hadde nærhet til dette her, som kanskje ikke alle andre visste om. Kanskje du allerede har glemt og? Så det er ikke for å spille deg dårlig, men det er for å minne deg om at dette er en viktig vurdering som du kanskje må gjøre. Og i de aller fleste tilfeller da, så har jo den vurderingen allerede vært gjort.

Siv

Dette er jo podkast for oss som er nye i politikken. Og er det noe annet du tenker er viktig at vi får sagt?

Martin

Ja, habilitet er jo som jeg sa vanskelig, men på en måte enkelt for det. Du må bare tørre å reise spørsmålet om du er habil eller ikke. Men det er dette med når du er ansatt i kommunen og er folkevalgt i tillegg, så må du huske på det at du kan ikke sitte på begge sider. Du kan ikke først sitte i administrasjonen og skrive saken, og så komme til et folkevalgt organ og vedta den. Der må du være litt nøye, så du må velge om du enten er ansatt eller politiker. og da er det jo først og fremst folkevalgt som er det viktigste, og da er det noen andre administrasjonen som må gjøre den jobben istedenfor. Deg tenker jeg da. Det er den ene siden av det, og så var det var det ei side til som jeg tror vi må ha med. I kommuneloven så er det en egen bestemmelse som går på nå med personlige grunner. Det kan være grunner til at du ikke skal være med å behandle en sak som ikke alle andre vet om. Et eksempel kan jo være en barnevernssak hvis du er fostermor eller fosterfar eller du har hatt et forhold til barnevernet at du for eksempel har fått plassert ungene dine i et annet hjem, så kan det være noen sånne typer saker som da ikke du skal være med å håndtere, selv om du kanskje ikke er direkte inhabil. Personlige grunner. Den brukes veldig lite, men det er en sikkerhetsventil som gjør at du skal kunne være ikke måtte være med og behandle de sakene som gjør veldig vondt for deg personlig. Det er ikke en sikkerhetsventil for at du skal slippe å ta vanskelige avgjørelser, men jeg har opplevd noen saker der det vært store trusler, for eksempel trusler på nesten på ja, ikke på liv og død. Men det er vel alvorlig trusler på sosiale medier der man ønsker å skjerme enkeltpolitikere

Siv

Hvordan gjør man det sånn rent praktisk ja, hvis man har en sånn personlig grunn

Martin

Da tar man en telefon til ordføreren og si at her er det noe, et eller annet som kanskje ikke hele kommunestyret har behov for å ha greie på. Ja, det kan være en personlig tragedie eller en personlig lykke, også for så vidt - som ikke alle har behov for å ha greie på. Da kan du ha en samtale med ordføreren om hvordan du skal håndtere dette her. Og da mener jeg at kommunestyrene skal ha

respekt for at ordføreren har hatt den samtalen at han slipper å gjengi hele samtalen i kommunestyret, men kan si at jeg har hatt samtale med representanten Storbekk.

Taler 1

Martin

Og her er det tungtveiende personlige grunner til at hun ikke skal behandle den der byggesøknaden her. Og da trenger ikke kommunestyret å vite noe mer enn det. Den regelen skal ikke misbrukes, slik at du slipper unna og behandle vanskelige saker, for eksempel med at naboen ikke får lov til å bygge på terrassen sin. Det kan hende at du må behandle uansett, men så skal det må kunne vinke at alle folk i gata allikevel og ikke bruke det her regelen her for å slippe unna så enkelt skal det ikke være.

Siv

Ja, da hadde vi gjort unna, eller?

Martin

Ja jeg må bare oppsummere med å si at du må. tørre altså stille det spørsmålet er jeg habil eller ikke. Så er det kommunestyret eller det folkevalgte organet som avgjør om du er habil eller ikke. Det er ikke du selv. Du skal reise spørsmålet, og så er det kommunestyret som avgjør det, så det aller viktigste er å reise spørsmålet. Men når du har gjort det, så får du beskjed fra ordføreren om å forlate plassen din, så stemmer de andre over om du er habil eller ikke. Som regel så går dette her veldig greit, og det er enten så synes de at jeg er habil eller så synes de ikke, og så går jeg videre.

Siv

Enkelt og greit.

Martin

Enkelt og greit. Bare spør! han forspør jeg aldri

Siv

Da lukker vi denne praten, så kommer vi tilbake til den morsomme temaer senere.